

Enn er ikki komið longur enn á royndarstig

I SOSIALINUM leygdagin hevur Eyðun Johannessen panelgrein um sjónvarp, og niðurstøða hansara er, havi eg skilt hann rætt, at tað er burturspilt at byrja við royndarsjónvarpi, tí royndarútrýðið í síni tíð ongargar ávirkanir hevði á verandi útrýði. Hesum vil eg tó ikki geva honum heilt rætt í. Vit mugu minnast til, at tá ið menn fóru undir royndarútrýði, høvdu teir ikki tær teknisku fyrtreytir, sum teir hava í dag. Tað var einki minni enn eitt ódnartak at fara undir sendingar tá á døgum.

Kortini fingi teir prógv, at tað læt seg gera at gera útrýði í Føroyum, og settu í gongd tosið um alment útrýði, sum hóast alt

i dag ikki er komið longur enn á royndarstig.

At teir ikki hava gjørt brúk av teimum royndum, sum royndarútrýðið kom til, er bara sermerkt fyri verandi útrýðisleiðslu, har privat áhugamál ganga fram um almennan tørv. Ikki tí, at vit ikki hava dugnaliga útrýðismanning, men heldur tí, at teir verða hildnir aftur av leiðsluni.

Teir menn, sum stóðu fyri royndarútrýðingunum, vórðu skúgváðir til viks, og eingin hevur so mikið sum sagt teimum takkið fyri.

Hvønn týðning eitt royndarsjónvarp kundi fingið veldst um,

I dag:



Arni C. Joensen

panelið

hvussu tað verður ríkið. Hetta er eitt sera vandamikið medium, men við skilagóðari leiðslu høvdu vit ivaleyst fingið nógv burturúr.

Eitt alment sjónvarp er hóast alt tungt at fara undir og eisini trekt at arbeiða við, og tað vildi ivaleyst spart okkum fyri álvars-lig mistøk, sum vit ikki duga at meta um i dag, og fyri skeivum peningaligum ilögum, um vit gjørdur brúk av teimum royndum, eitt royndarsjónvarp kundi komið fram til, uttan at tað hevði kostað tí almenna eitt oyra.

Vit kunnu sjálvandi gera brúk av teimum royndum, teir hava

gjørt í grannalondum okkara, men bara partvis.

At gera sjónvarp í Føroyum er nakað serstakt, ikki minst tí vit eru so fáment. At vit skulu hava sjónvarp er givið. Vit verða ikki eftirspurd, tá vit um nokur fá ár fara at taka fremmandar sjónvarpssendingar beinleiðis úr luftini. Tað er tí ongandið ov skjótt at koma í gongd við okkara egnu sjónvarpssendingar, so vit spakuliga og við skynsemi upphygga eina skilagóða sjónvarpsmentan.

Spurningurin er ikki longur, hvørt vit skulu hava sjónvarp, men nær vit skulu hava tað.

Arni C. Joensen

Frágreiðing

i samband við ósemjuna og sakarmálið, millum Einars Prent og Føroya Prentarafelag

»Hann kann væl at bita í bak og koma mær í forakt«

(Nólsøyar Pall)

Eftir at hava lisið frásøgnina úr rættinum í Dagblaðnum og SOSIALINUM 14/1—76, i sakini millum Einars Prent og Føroya Prentarafelag, har Annfinnur Joensen í frágreiðing síni leggur eftir undirritaða við hálvum og heilum ósannindum, i sambandi við starvstíð innan Prentarafelagið, var mær greitt at ikki bar til at lata slíkt um seg fara, serstakliga tá ið sami maður eisini vavdi alt saman so neyván fekkst hevur ella halli á frágreiðingini og var undir straffiabyrgd fyri at tosa satt.

Varð ikki formaður fyrrenn 9/9—65

Tá ið Annfinnur sigur at teir undirritaðu sáttmála við Prentarafelagið í 1960, so passar hetta ikki. Pápi hansara, Einar, undirritaði sáttmálan bæði 1/5—57 og 31/12—59. Hesin seinri varð galdandi í 3 ár, uttan at verða uppsagdur.

Viðari nevni Annfinnur at teir tosaðu við meg sum formann í 1961, um danskan trykkjara. Hetta samsvarar heldur ikki við veruleikan, tí eg gjørdist ikki nevndarlimur (kassameistari) fyrrenn 6/12—62 og formaður 9/9—65.

A.J. heldur fram at ósemjan kom í i 1961, tá vit kravdu danska lön.

Prentarafelagið hevur seinastu 10—12 árin undir sáttmálasamráðingum roynt at virka fyri, at felagslimirnir náðu somu lönarhædd sum starvsfelagar í hinum norðurlöndum.

Grýttur á dyr

Fyrsta veruliga ósemja millum Prentarafelagið og Einars Prent kom, tá maður var koyrdur úr arbeiði á sumri í 1966, eftir ov seinu uppmætan. Limurin tosaði við meg, og sendi eg hann tá aftur, við teimum boðum, at sambært sáttmálan átti hann 1

mánaða uppsøgn. Hann fekk tá til aftursvar á prentsmiðjuni, at hatta var bert nakað, ið stóð í sáttmálanum.

Tá einki hjálpti at tosa við góðum, varð Prentarafelagið noytt at fara til sakførara við málinum og síðani i rættin. Kom rætturin til tað niðurstøðu, at limur okkara átti lön fyri henda mánaða + fritíðarpening, saml. kr. 2730, og skuldi prentsmiðjan afturat hesum gjalda sakarmáls-útrýðislønir kr. 600. Hetta hendir tíðliga á sumri 1967.

Her fer Annfinnur eisini lætt um sanleikan, tá hann sigur at prentsmiðjan varð domd at gjalda bót.

»Hevndaratgerðin«

Tað høvdu verið sáttmálasamráðingar hetta árið, ið endaðu miðjan Mai. Tá ið nú vit koma runt við sáttmálanum til undirskrivingar, hevur Einars Prent broytt stöðu og vil ikki skriva undir fyrr enn vit hava slakað i sosialum rættindum, ið vit høvdu havt í fleiri ár. Hetta bar sjálvandi ikki til, men av tí at felagið tá var peningaliga veikt (verkfall hevði verið), sá nevndin sær ongan møguleika at taka fólkið av prentsmiðjuni, i fyrsta umfari.

At hetta var tøkkin fyri sakina ið áðstíð eingin okkara i. Nú hendir so tað at peningurin frá sakarmálinum ikki verður guldin til ásettu tíð og sakførari okkara varð biðin um at rykkja eftir honum.

2. August 1967, sama dag sum sakførarin rykkte eftir peninginum, sigur prentsmiðjan 4 av limum okkara upp, við einum mánaða fresti.

Um vit i Prentarafelagnum hildu at hetta var móttíltak ella hevndaratgerð, kann lesarin sjálvur meta um; men ílt var, undir øllum umstøðum, at hugsa annað.

Søktu beinan vegin eftir fólki aftur

Tá ið hesir 4 vóru farnir sá



felagið seg fort fyrri at seta tiltøk i verk, fyrri at fáa prentsmiðjuna at skriva undir sáttmálan. Ikki minst, tá E. P. minni enn viku eftir at mennirnir vóru farnir sókir eftir fólki av nýggjum, i føroyskum blaði. Vit gjørdur teimum tá greitt, at teir fingi einki fólk fyrr enn sáttmálan varð undirskrivaður, heldur ikki uttaneftri.

Eftir á prentsmiðjuni vóru 2 prentari, 1 føroyingur og 1 dani. Vit bóðu føroyska prentaran fara og fingi danan at gera prentsmiðjuni greitt, at hann fór um viðurskiptini ikki vóru komin i rættlag áðrenn 1/10 s. á., tí hann vildi ikki starvast uttanfelags.

Eftir hetta skrivaði E. P. undir sáttmálan.

Orðavavstur Anfinns

Orðavavstur Anfinns um hvat ið fram fór hjá sakførara teirra, er helst kent av flestu ið hava havt samband við feðgarnar. Tað skemtliga við hesum er, at søgan er broytt nógv frá fyrstan tíð til frágreiðing varð givin i rættinum av Anfinni. Á fyrstan tíð gekk sum rötasúpan at vit vildu oyðileggja E. P. figgjargliga. Hetta broyttist so við og við til, at vit vildu knæsa, og at enda til, at vit vildu fáa teir niður á knøini.

Sjálvandi ráddi um at mála okkum svartar, og tí varð bræv skrivað til blaðið hjá donsku prentarunum, ið sendu tað viðari til danska prentarafelagið. Skrivað var um hvussu ljótir vit vóru, tí vit vildu hava sáttmála og vóru teir samstundis hóttr við stævning, tí hesir lýstu samhug við okkum.

Orðini ið undirritaði segði eru bronglaði so syndarlaga út av lagi. Tí betur festi Prentarafelagið orðini á blað tá beinanvegin og vóru tey hesi: »Tí betur er samvinnan millum norðurlönd og eini so góð, at er tað nakar, ið roynir at oyðileggja okkum

(prentarafelagið) verður viðkomandi sjálvur oyðilagdur.«

Lóg upp á 10 minuttir

Anfinnur sigur viðari, at eg kundi gera lóg upp á 10 minuttir. Nei, Anfinnur, Prentarafelagið er eitt demokratiskt felag, har ræður meirilutin. I Prentarafelagnum valdar tað øvugta av tí einaræði ið valdaði i Hitlerleyska-landi, tí einaræði ið fleiri her i Føroyum settu sær til stavn-hald, fleiri, sum sjálvir rokna seg sum góðar samfelagsborg-arar i dag.

Um formaðurin ella onkur annar limur i Prentarafelagnum setur fram lógaruppskot, verður hetta viðgjørt á aðal- ella eykaaðalfundi, og er tað tá meirilutin ið ger av um uppskotið verður sett i gildi.

Eitt gloymir Annfinnur tó i síni frásøgn. Tey vóru orð ið feðgarnir hava nýtt um undirritaða, orð ið eru niðurfeld i gerðabók Prentarafelagsins. Eg nevni tey bert fyrri at lesarin kann fáa eina hilling av, á hvussu høgum stóði teirra taluháttur liggur. Orð sum: Gangstari, bandit, og ikki at gloyma, eitt skithús.

Kortini varð roynt at samráðast sakliga við teir.

Sáttmáloyls

Á vári i 1971, tosaði eg fleiri ferðir við E. P. um, at neyðugt varð, at fáa ein sersáttmála, tí at teir høvdu tikið eitt ófaklært konufólk á prentsmiðjuna, at handfara klaviatur ið á Mono-type-setimaskinu og hetta i sjálvum sær var brot á galdandi sáttmála. Útbúgving til hetta arbeiði áðrastaðni er bert loyvt útlærdum hondsetarum og fer t. d. fram á faksakulanum i Keypmannahavn og avvarðandi prentsmiðju og tekur 13 vikur.

Men alt hetta gjørdist bara til tos, sjálvt um Einar segði seg vera sinnaðan at fundast við okkum um málið. Endin varð so tann at Prentarafelagið sendi teimum skrivlig fundarboð, saman við uppskoti til sersáttmála. Sama dag ið fundurin skuldi verða, fáa vit so boð um at teir ikki vilja tosa við okkum um hetta.

Av tí at stóðan sum hon var

varð sáttmálabrot, høvdu vit einki i at velja, enn at seta sersáttmálan fram sum krav. Hesin bleiv ikki góðtíkin, sjálvt um innihaldið var so beinasamt i móti teimum, at her bert var talan um góðtøku av verandi stöðu. Tað einasta teir bundu seg til, hevði verið, at um konufólkið skuldi farið og vit tá høvdu prentara tókna, ið kundi handfara klaviatur ið, skuldi hann hava fyrsta rætt til starv-ið. Afturat hesum kundi sáttmálin sigast upp, við 3. mánaða fresti.

Tá ið A. J. sigur at vit ikki vildu hava konufólk til lim, so fer hann við ósannindum.

Felagslógin heimlaði um hetta mundið bert fólki ið hevði lokið prógv sum prentari at gerast limur.

Her var sostatt bert ein roynd frá prentarafelagsins síðu, at gera viðurskiptini loyvilig.

Nú endaði so alt i einum ruðuleika. Vit vóru noyðdir at taka fólkið út av prentsmiðjuni. Eisini á hesum sinni vendi E. P. sær til danska prentarafelagið, at siga hvussu ljótir vit vóru. Vit eru vitandi um at E. J. tá hevði sagt, at hetta var at blanda seg i privat viðurskipti hjá teimum. Men hvussu i allari víðu verð kann ein sáttmáli gerast til privat viðurskipti. Hann er jú ein semja millum tveir parlar og skal yvi-haldast av báðum, sjálvandi.

Vit eru eisini vitandi um, at danska prentarafelagið bjóðaði sær til at skaffa teimum pláss, fyri einum næmingi á Mono-typaskulanum beinan vegin, sjálvt um nógvir næmingar stóðu á biðlista. Men fingi teir bert eitt nei til aftursvar.

Nei, Annfinnur, konufólk kunnu eisini læra til prentara og sjálvandi gerast limir.

— — —
Lat meg at enda siga, at eg eri av teirri áskoðan, at myndug-leikarnir hava sína stóru ábyrgd av tí stöðu sum er galdandi i dag. Teir seta lógir i gildi fyri útbúgving, men syrgja ikki fyri at hesar lógir verða yvirhildnar og fáa teir eina áheitan um, at gea nakað á hesum oki, verður alt dripið i tøg.

Her hugsi eg serstakliga um

